

Oppsummering fra «Fagsamling for lærere med nyankomne minoritetsspråklige elever på 1. og 2.trinn»

- Erfaringsutveksling, Innføringsplanen for 1. og 2.trinn

* har ulike roller og erfaringer med bruk av planen pga. noen er kontaktlærere mens andre er grunnleggende norsk lærere. Har brukt innføringsklassen sin plan, godt med en plan som er konkret – er et helt undervisningsopplegg

* har brukt planen mye i begynnelsen, greit med en detaljert og strukturert plan. Måtte justere planen, fordi en elev raste forbi temaene

* erfaringene i gruppen er ulike (kontaktlærer, gr.legg.norsk). Alle har erfaring med planen, brukt den som oppslagsverk. Ta inn tema i norskopplæringen for 1. og 2.klasse. God for nyankomne i gr.legg.norsk. Tar tid å lage bildekort. Kunne hatt et hefte med bilder, hvor vi kan finne bilder. Innføringsplanen kan være vanskelig å bruke i full klasse.

Tips!

* For å finne bilder: **papunet.net** (svensk, bildebank). Bildbank, bildverktøy. (papunets bildverktøy)

* Språkkista (passer til de første temaene i planen). Lotto og CD – god til grunnleggende norsk grupper

* googletranslate – last ned app`en på Ipad eller mobil. Last ned, snakk inn – få høre på morsmål.

- Om kartlegging. Bergen kommunes kartleggingsverktøy, bygger på Udir, men har med konkretisering/eksempler. Tilbakemelding fra 2: Nyttig med eksemplene, det utgjorde en forskjell!

- Hvilke ord blir brukt i addisjon på 1. og 2.trinn? (Vi sendte inn bidrag via classlab.com).

Elevene møter veldig mange ord i læreverk. Viktig å arbeide med det muntlige språket!

Tips! «**Tall og tanke**» om matematikkundervisning på 1.-4.trinn. Forfatter: **Bjørnar Alseth**

*bruk tid og snakk om hvilke ord som er utfordrende (som brukes i mattebøker og kartlegging) f.eks færre, nærmeste tall – øve mye, drille elevene i begreper.

Summe-oppgave: Hvordan arbeide med addisjon, konkreter og språk?

- oppgave større enn og mindre enn og krokodille. 4 oppgaver på hvert ark. 3 kolonner. Lytte, tale, skrive. Viktig at de voksne bruker ordene oftere. Etter hvert som man har arbeidet med begrepene, ha dem i boks. Hva er flere enn? Enten to og to eller i gruppen.

- modellering. Tiervenner. Du skal si: «Jeg har ti. Så tar jeg vekk 5. Hvor mange har jeg igjen?»
- breie aktiviteter, butikklek, bruk penger. Stå i kø, finne varer. Hvor mye penger har du?
- Terningspill. Kan du veksle? Elevene må veksle, f.eks. innom 5`er før de går videre.
- Små nyanser i språket gjør det vanskelig å forstå. En krone er forståelig – men hva er «en enkroning»?
- Stasjonsarbeid. Bruke norsk i aktiviteten: butikk(penger)
- å leke skole. Må være lærere for lærer og medelever. Må forklare alt de gjør: «Nå skriver jeg $5+7=$ »
- Lærer må være språklig bevisst, bruk samling, snakke i setninger og svar til hverandre (læringsvenner)
- Dagens tall, dato, tegne tellestreker, vise med duploklosser/mynter, f.eks. 9: større enn, nabotall, partall/oddetall, halvparten/dobbelte, tiervenn, 10 mer/mindre, færre/flest, tre 3`ere, Regnefortelling, pluss/minus, tallvenner. Vis på tallinje, terning, mengde. Arbeid gjerne med læringspartner, så felles.

En aktivitet blir ikke fullgod læring før man setter ord på det man har lært!

- Hvordan jobbe med matematikkbegreper og alle ordene som er involvert?

- * Vær bevisst på hvilke ord du bruker
- * Å arbeide ut fra dagligdagse erfaringer
- * Regne med ukjent: «noe $+5 = 12$ », praktiske eksempler/regnefortellinger. Vær bevisst på hvilke historier som gir eleven forståelse, er det å regne med gullfisk eller antall personer på en buss? Kan være hensiktsmessig å holde seg til samme type regnefortelling.
- * turdag: gi elevene en bestilling i forkant, f.eks. «telle hvor mange skilt og finne form på skiltene» Arbeide 2-3 elever sammen. Oppsummere i klassen etterpå. Voksen tett på gruppen med den minoritetsspråklige eleven
- * bruke Memory. Tall, begreper, form, penger. Eleven må si ordet slik at ordene blir repetert. Lekbasert læring. Kan også bruke regnestykker som settes sammen: $5+2 = 7$.
- * de matematiske begrepene kan synliggjøres, henges opp på vegg i klasserommet (slik at alle bruker samme begrep). Kan byttes ut etter tema, eller utvides. Bør også synliggjøres i grupperom evt. Andre klasserom
- *konkreter f.eks. klosser. Sammenligne ulike grupper, hvor mange klosser? Hvor høyt?
- * Hvem skal ut oppgave, med åpen løsning. F.eks. 1 trekant 3 firkanter. Gruppering – ta ut. Viktig å informere foresatte om at denne typen matematikk oppgaver kan ha flere løsninger.

* Pararbeid: Kort med regnestykker. En leser regnestykket, den andre legger regnestykket med konkreter og leser svaret. Så bytte. Fin aktivitet for å både lytte og tale.

* Nettsider: tema morsmål (veiledning på flere språk: «Hjelp ditt barn til å lese/skrive/matematikk») matematikksenteret, nafo.hioa.no

Tips! «Hvem skal ut-oppgaver». Gjerne flere «riktige» svar.

- Musikk i språkopplæringen (se egen Power Point)

Tips! **«Sang, spill og sprell» (kan kjøpes på Musikkmiljø)**

Sjekk ut:

- Graphogame (gratis adaptiv app.) NB! Eleven må bruke samme maskin. Lurt å lage navneskilt ved datamaskinene, slik at elevene får samme maskin hver gang. Lær elevene å logge på: CTRL ALT DEL. Tips! Info vest har 10 ark til tastatur som har farger. Dette gjør det lettere for elevene å finne igjen bokstavene. Tips! Passord til elevene: lamineres og deles ut og samles inn etterpå.

- SLT+ med Kjellaug Ellingsen – Hent Cd-ord i programvaresenter (tar ca.30min). Ny CD-ord 10 kommer våren 2018.

- Poio (200 kr, men 5 brukere. Elevene lærer trollet å skrive)

- Skrivesenteret – språkløyper: skrive seg til lesing

-Skolekassa.no

- Sandefjordskolen

- NTNU: det er kommet en ny, gratis app – 77 morsmål og 6 norske dialekter Norwegian pronunciation

- Stemmestyret skriving

- Office 365 – googlesky

- snakk og oversett. App som koster ca. 200 kr. Snakk til mobilen, få høre det på et annet språk.

* Erfaringsdeling om bruk av STL+ ved Kalvatræet skole:

- Felles samling, se på bilde, samtale om f.eks. bokstaven Å. Deretter skriver elevene «Jeg ser – setninger». Lærer tilrettelegger ved å ha bildestøtte til hver setning, f.eks. «Jeg ser en båt» + bilde av en båt. Flere eksemplarer av setningene blir klippet opp og lagt på et bord. Elevene henter en oppklippet setning, går til datamaskinen og skriver setningen. Den oppklippede setningen kan legges på tastaturet/dataskjermen, slik at eleven kan lese/kopiere teksten. Når eleven er ferdig legges setningen tilbake i sin bunke på bordet. Hver elev har et ark med alle setningene og bildestøtte. Når eleven er ferdig med en setning krysser han/hun av på arket sitt og finner neste setning som skal skrives.

STL+ 3 ganger i uken som stasjonsundervisning, ca. 20 min. aktivitet/skriveøkt. Alle elevene deltar, oppgavene tilpasses elevens nivå.

* Erfaringsdeling om bruk av STL+ ved Minde skole:

Mandag brukes mye tid på modellering (i klasserommet). Starter arbeidet på data om tirsdagen. Ny økt torsdag og fredag. Startet med STL+ etter høstferien (før 2 bokstaver i uken)

Kopierte ut bilde av tastaturet med to hender – hvordan logge på?

Finne CD-ord, øver på å finne word, skrift: arial og størrelse 24.

I starten skrev de to og to, viktig med læringsvenn. F.eks. «Jeg liker»-setninger. Alle har på headset, splittere (dele lyden). Når vi setter punktum, så leses setningen. Bytter på å skrive, hver sin setning. I starten to og to – og et dokument, som da måtte brukes hele uken. Vanskelig å forstå at det er bare en som logger seg på. Bytter på hvem de arbeider med, slik at alle blir vant til å jobbe sammen.

Forslag på tema: «Jeg vil», «Jeg kan», «Jeg liker», «Høst», «Tenk om», «Mitt favorittdyr», «Mitt fantasidyr»

Printer ut om fredagen, limes i skrivebok og tegner til teksten. Dette er nest ukes leselekse. Tips! Skrive ord på gul lapp som støtte til eleven (f.eks. skilpadde).

Opplevelsen er at man treffer elevene på deres nivå. Brukes 3 timer pr. uke på STL+

Utfordring: å rekke å nå rundt til alle, at alle kommer i gang, ikke sletter teksten sin.

Spørsmål fra salen:

Hvordan formidle til foreldre? Fordommer mot digitalisering? Foreldre er positive.

Ser dere en gruppe elever som responderer bedre på denne metoden enn andre?

Sterke elever produserer mye tekst, svake elever mestrer også å produsere tekst (til tross for f.eks. motoriske utfordringer). Barn som er urolige opplever mer mestring og motivasjon for skriving.

Tilrettelegging: voksen ressurs, digital ressurs, splittere, headset.

- Foreldresamarbeid: erfaringsutveksling.

* Hvordan sikre et godt samarbeid med foresatte?

- alle bestiller tolk til møter og utv.samtaler, setter av tid til dette i møtene

- tilpasse til foreldregruppen; info.skriv med bilder evt. uthevet skrift. Gult= viktig, må be om hjelp hvis du ikke forstår

- bruke morsmåslærer aktivt

- foreldremøte i klasse, men også spesielt for denne gruppen – ha med tolk. Ha eget foreldremøte for elever med grunnleggende norsk.

- være i forkant å forberede foreldrene på norsk pensum kropp, seksualitet, svømming, dusjing. Dette lærer vi om! Kan være viktig i forhold til jul. Kan gjerne markere andre høytider fra andre religioner. Snakke om tradisjoner og det kulturelle, lære om likhetene.

- bruke helsesøster, er en trygg person som de kjenner.

Hvilke utfordringer har dere møtt og hvordan har dere løst disse?

- skape relasjonsbygging. Info skriv med bilder og aller viktigste info (f.eks. fra fug, nafo)

- kosthold, skiftetøy, fritak – sikre informasjonen. Noen foresatte er analfabet, sjekk ut hvilke språk foresatte mestrer.

- fritidsaktiviteter. Noen lærere tar direkte kontakt med idrettslag. Hordaland idrettskrets kan også hjelpe

- har bestilt tolk, men foreldrene uteblir! Presisere hvor viktig det er at foreldre kommer på møte og at de er presise.

- foreldre er litt sosialt utenfor, vegrer seg gjerne for å delta på foreldremøter

- foreldrekontakter kan være viktige, bruk dem. Få nye elever inn i Facebook-grupper, ta mer ansvar for å inkludere dem på sosiale arrangementer. Kontaktlærer sitt ansvar å løfte dette temaet, men alle sitt ansvar å bidra til inkludering.

Tips: It`s Learning: **Foreldrepulsen** – følger årshjulet, har artikler om mye forskjellig f.eks. lesing, barn som er sjenerte, hvordan løse konflikter, kartlegging osv. Tekstene kan oversettes slik at informasjonen kan sendes hjem på ulike språk.

Referent: Cathrine Lønnheim

